

Užduoties analizė

*Praktiniai patarimai mokytojams,
švietimo pagalbos specialistams*

LIETUVOS AKLŪJŲ
IR SILPNAREGIŲ
UGDYMO CENTRAS

Sutrikusios raidos vaikų
konsultavimo skyrius

Renata Greimaitė

Užduoties analizė

Praktiniai patarimai mokytojams,
švietimo pagalbos specialistams

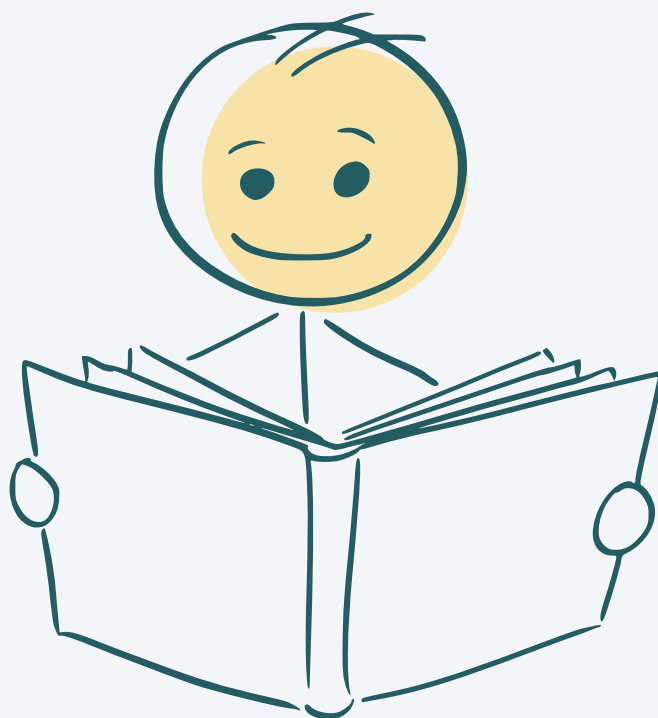
Recenzavo

Julija Grigėnaitė, edukologijos doktorantė,
Vytauto Didžiojo universiteto dėstytoja

2023 m.

TURINYS

PRATARMĖ	3
I. UŽDUOTIES ANALIZĖ	6
II. UŽDUOTIES ANALIZĖS PLANAVIMAS, TAIKYMAS, STEBĖJIMAS	20
III. APIBENDRINIMAS	41
LITERATŪRA	42

Pratarmė

Mokytojai, švietimo pagalbos specialistai dažnai pastebi, kad mokiniai, turintys įvairiapusį raidos sutrikimą (toliau – ĮRS), susiduria su sunkumais aktyviai dalyvauti akademinėse veiklose, savarankiškai atlikti užduotis. Dažnai dėl mokinio tam tikrų įgūdžių stokos ugdymo procese kyla ne tik akademinų, bet ir elgesio bei emocijų valdymo sunkumų. Anot Kagofara ir kt. (2012), dėl šios priežasties per pamokas reikia papildomos pagalbos mokiniui, didėja reikalavimai mokytojams. Kylantys sunkumai neretai interpretuojami kaip mokinio nenoras įsitraukti į veiklas, kaip „tingėjimas“ ar „manipuliavimas“. Pavyzdžiui, jei mokinys savarankiškai negeba įsitraukti ar pradėti jam skirtos teksto suvokimo užduoties, suaugusieji linkę manyti, kad vaikas tiesiog nenori arba tingi skaityti ir atlikti užduotį.

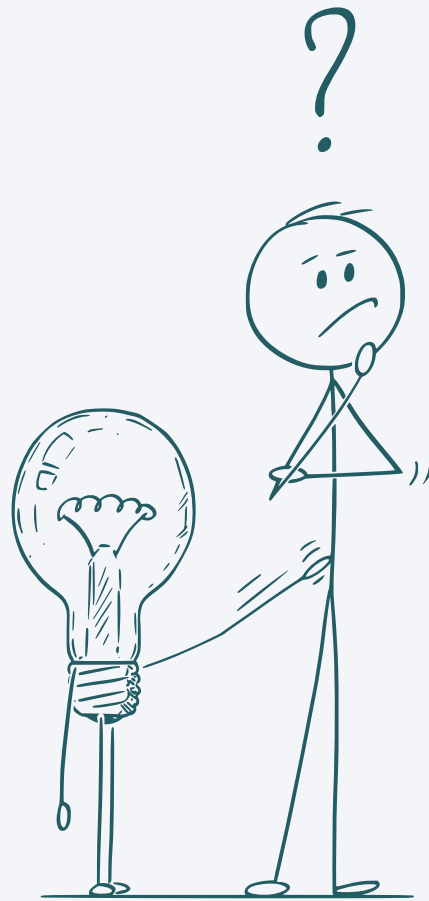
Dažnai tokių sunkumų priežastys – nepakankamai išsivystę mokinio kognityviniai ar metakognityviniai gebėjimai, sutrikusios vykdomosios funkcijos ar yra kitų raidos problemų, tačiau ryšys tarp šių gebėjimų ir sutrikusių vykdomųjų funkcijų yra kompleksiškas. Tarkime, kad mokinio, turinčio JRS, atmintis yra silpnai išvystytas kognityvinis gebėjimas, todėl jam gali būti sunku prisiminti informaciją, užduočių atlikimo seką. Mokytojo ar švietimo pagalbos specialisto paraginimai „skaityk“, „pradėk veiklą (užduotį)“ nepadės. Reikalingos strategijos ir mokinio individualius poreikius atitinkantys metodai įveikti kylančius sunkumus, skatinantys mokinį mokytis savarankiškai.

Svarbu ugdyti mokinio, turinčio JRS, kognityvinius, metakognityvinius gebėjimus, t. y. gebėjimą analizuoti, interpretuoti tekstus, daryti išvadas, remiantis literatūra, organizuoti veiklą, ieškoti sąsajų tarp žodinės ir vaizdinės informacijos, išskirti esminius dalykus ir suvokti idėją. Anot Sičiūnienės, Toleikytės (2017), būtent metakognityvinių mąstymo gebėjimų, kurie būtini kiekvienam mokiniui, norinčiam spręsti iškylančius mokymosi sunkumus, ugdymas nesulaukia pakankamai dėmesio. Metakognityvinės strategijos susijusios su gebėjimu valdyti ir reguliuoti mintinius procesus, o mokiniai, turintys JRS, šioje srityje gana dažnai patiria sunkumų. Turime skirti daugiau dėmesio mąstymo gebėjimų ugdymui, t. y. kelti tikslus ir uždavinius, nuspėti kliūtis ir, nepavykus kokiam nors veiklams, ieškoti sprendimų.

Vienas iš tyrimais pagrįstų metodų, kurio taikymas per pamokas galėtų padėti mokiniams įveikti mokymosi sunkumus ir savarankiškai įsitraukti į veiklas, yra užduoties analizė.

I. UŽDUOTIES ANALIZĖ

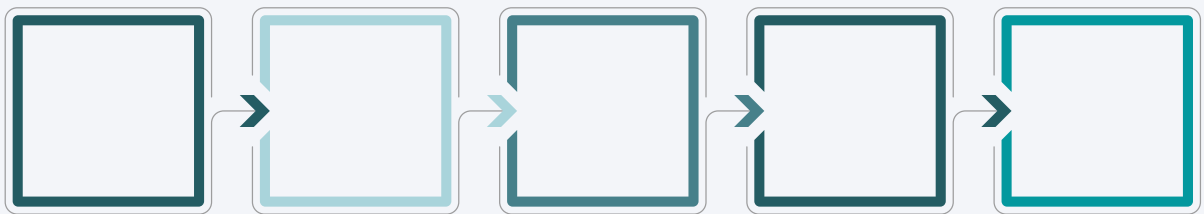

UŽDUOTIES ANALIZĖ

Užduoties analizė – tai vizualinio pastoliavimo metodas, padedantis mokiniams, turintiems JRS, susidoroti su sunkumais, sisteminti informaciją, išskirti pagrindinius ugdymosi etapus, suprasti veiksmų, reikalingų užduočiai atlikti, seką ir stebėti savo paties mokymosi procesą.

Metodo pagrindinė idėja – skaidyti užduotį į mažesnius bei logiškai pagrįstus žingsnius ir parengti užduoties atlikimo planą, padedantį mokiniui, turinčiam JRS, geriau suprasti užduotį ir ją nuosekliai atlikti.

Naujausių tyrimų duomenimis, užduoties analizės taikymas padeda kryptingai ugdyti mokinių, turinčių JRS, gebėjimą dirbti savarankiškai, kontroliuoti ir stebėti savo paties mokymąsi.

Didelių specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai, naudodami savarankiškumą bei savikontrolę skatinančias priemones, gali taip pat pasiekti geresnių akademinų rezultatų. Užduoties analizės metodo taikymas įtraukiamame ugdyme padeda visiems mokiniams tinkamu būdu aktyviai dalyvauti akademinėse veiklose.

UŽDUOTIES ANALIZĖS SVARBA MOKINIŲ, TURINČIŲ ĮRS, UGDYMU

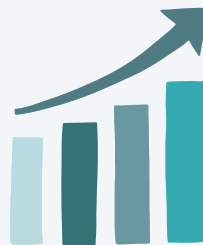
PAGRINDINIAI ASPEKTAI

Kurdami užduoties analizę kreipiame dėmesį į:

- individualumą – mokiniai turi skirtingus poreikius ir gebėjimus. Visada svarbu atsižvelgti į individualius mokinio poreikius rengiant užduoties analizės metodą, kreipiant dėmesį į vaiko stipriąsias ir silpnąsias savybes;

- tikslumą – analizuojant užduotis, nustatomi konkretūs tikslai ir uždaviniai, juos įgyvendinus mokinys įgyja naujų įgūdžių. Tikslingai organizuota pagalba mokiniui padeda sukurti konkretų ir struktūruotą mokymo procesą;

- progresą – užduoties analizės taikymas leidžia stebėti mokinio ugdymosi procesą ir nustatyti, ar mokinys daro pažangą ir įgyvendina numatytus ugdymo tikslus bei uždavinius. Tai svarbu siekiant užtikrinti, kad mokinys gautų reikiamą pagalbą;

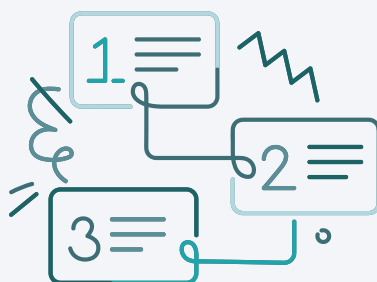
- motyvaciją – tinkamai parengtos ir įdomios užduotys padeda palaikyti mokinio motyvaciją ir skatina dalyvauti ugdymo procese, didina jo susidomėjimą ir norą mokytis;

- individualius mokymosi metodus – užduoties analizė padeda nustatyti, kokie mokymo(si) metodai yra efektyviausi konkrečiam mokiniui (vaizdo medžiaga, fizinis judėjimas ar kiti metodai);

- procesų supratimą – analizuojant užduotis, mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai geriau supranta, kaip mokinys suvokia (pavyzdžiui, sprendžia uždavinius). Tai padeda mokytojams pritaikyti mokymo medžiagą;

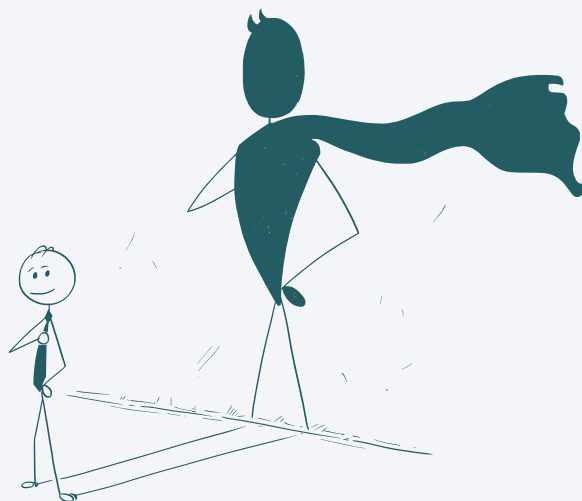

- bendradarbiavimą su tėvais – užduoties analizės metodas gali padėti tėvams suprasti, kaip mokosi jų vaikas ir kaip jie gali tęsti vaiko ugdymą namuose.

Svarbu pabrėžti, kad užduoties analizė taikoma kaip proaktyvus pagalbos mokiniui, turinčiam ĮRS, metodas, padedantis mokiniui greičiau įsitraukti ir atlikti veiklas klasėje.

Mokinio, turinčio ĮRS, ugdymo turinys ir veiklos klasėje neturėtų skirtis nuo bendraamžių atliekamų veiklų, tačiau užduočių rengimo, pateikimo bei mokinio įsitraukimo į ugdymo procesą ir užduočių atlikimo būdai gali keistis.

Būtinai atsižvelkite į mokinio individualius poreikius ir jo biologinį amžių. Tarkime, kad mokinys, kuriam nustatytas ĮRS, turi nepakankamus gebėjimus. Mokytojas klasėje skaito ir analizuoja tekstą apie vasaros atostogų pramogas. Kaip įtrauksite mokinį į bendras veiklas, kokią užduotį jam skirsite? Leisite jam spalvinti knygelę apie dinosaurus ar nukreipsite į tikslinę veiklą, leidžiančią jam pamokoje dalyvauti kartu su visais mokiniais?

Mūsų tikslas yra supažindinti su šiuo metodu ir parodyti mokytojams, švietimo pagalbos specialistams, kaip galima pajvairinti ugdymo proceso planavimą rengiant užduoties analizę ne tik mokiniams, turintiems ĮRS, bet ir visiems mokiniams klasėje. Mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, planuodami savo veiklas, taip pat galėtų taikyti užduoties analizę. Tikėtina, kad ši priemonė paskatins mokytojų kūrybiškumą, ir bendros veiklos klasėje mokiniams, turintiems ĮRS, bus įvairesnės, įdomesnės, taip pat užtikrins visų mokinių aktyvų mokymosi procesą.

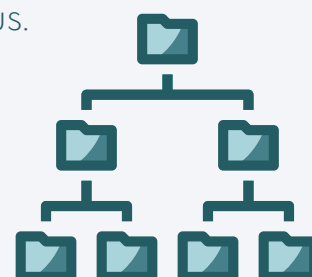

DAŽNIAUSIAI UŽDUODAMI KLAUSIMAI

Kaip atsirado užduoties analizės metodas?

Anot Intriligator (2022), iš pradžių, taikant užduoties analizės metodą, didžiausias dėmesys buvo skiriamas funkcinio gyvenimo įgūdžiams lavinti (pavyzdžiui, kaip iškepti pyragą, kaip išsivalyti dantis). Galbūt dėl kognityvinės „revoliucijos“ psichologijoje įtakos vėliau pradėta domėtis kognityviniais užduoties analizės aspektais. Ją vėliau papildė hierarchinės užduočių analizės metodas, kurio principas – išskaidyti užduotį į mažesnius žingsnius, kuriuos vėliau galima išskaidyti į dar mažesnius.

Intriligator (2022) užsiminė, kad hierarchinės užduoties analizės metodas gali apimti ir skatinti įvairias užduočių analizes, kaip antai: sprendimų užduočių analizę, dėmesio užduoties analizę ir t. t.

Šiuolaikinis užduočių analizės metodas taikomas ugdant ne tik mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, bet ir siekia sukurti autentiškas ir prasmingas įtraukties patirtis visiems.

Užduočių analizės ABC. Kas tai?

Anot MoConomy, Root, Wade (2021), užduočių analizė yra sudedamųjų dalių arba žingsnių, sudarančių tą užduotį, logiškai išdėstyta atskirų veiksmų grandinė. Atliekant nuosekliai suplanuotus veiksmus užbaigiama konkreti užduotis. Užduočių analizę dar galime pavadinti grandininiu veiksmu, susidedančiu iš kelių etapų, suskirstytų į mažesnes dalis. Į paveikslėlyje pateikiama automobilio užvedimo veiksmų analizė.

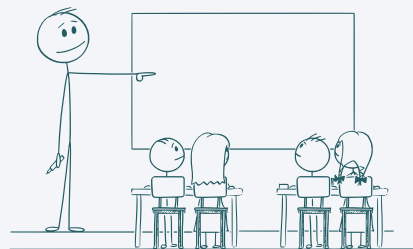

Žingsniai be vizualinio pastiprinimo	Žingsniai su vizualiniu pastiprinimu
<ul style="list-style-type: none">• Atrakink ir atidaryk automobilio vairuotojo duris	<ul style="list-style-type: none">• Atrakink ir atidaryk automobilio vairuotojo duris
<ul style="list-style-type: none">• Sėsk prie vairo	<ul style="list-style-type: none">• Sėsk prie vairo
<ul style="list-style-type: none">• Įdėk raktą į uždegimo jungiklį	<ul style="list-style-type: none">• Įdėk raktą į uždegimo jungiklį
<ul style="list-style-type: none">• Pasuk raktelį iki galo prieš laikrodžio rodyklę	<ul style="list-style-type: none">• Pasuk raktelį iki galo prieš laikrodžio rodyklę

1 pav. Užduoties analizė. Parengta pagal Lapin (2014)

Ar užduoties analizė yra įrodymais pagrįstas metodas?

Empiriniai tyrimai parodė, kad užduoties analizės metodo taikymas suteikia daugiau galimybių mokiniams, turintiems ĮRS, įsitraukti į ugdymo procesą ir taip pasiekti geresnių akademinį rezultatų. Pastaryjų metų tyrimai rodo, kad užduoties analizės metodą galima taikyti mokant ne tik mokinius, turinčius ĮRS, bet ir visus bendrojo ugdymo klasėje besimokančius mokinius (Browder, Ahlgrim, Flowers ir Bakers, 2012).

Per kokias pamokas ir kokiose veiklose galėčiau taikyti šį metodą?

Užduoties analizė gali būti taikoma mokant socialinių, tikslųjų mokslų. Anot Wong (2014), užduoties analizę taip pat galima taikyti kalbos ir literatūros pamokose. Šį metodą rekomenduojama taikyti mokant kognityvinių, metakognityvinių ir socioemocinių skaitymo strategijų. Svarbu pabrėžti, kad įtraukiojo ugdymo procese šis metodas yra lengvai pritaikomas ir yra neatstumianti bei patraukli mokymo priemonė mokiniui, turinčiam JRS.

Ar yra tik vienas užduoties analizės taikymo būdas?

Šiame metodiniame leidinyje kalbama apie tris skirtingus užduoties analizės būdus, kuriuos mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai gali taikyti atsižvelgdami į mokinio, turinčio JRS, poreikius.

Skiriami šie būdai:

- pirmaeigis elgsenos struktūravimas (angl. forward chaining);
- atgalinis elgsenos struktūravimas (angl. backward chaining);
- visos užduoties pateikimas (angl. total task presentation).

Kodėl turėčiau taikyti užduoties analizę mokiniams, turintiems ĮRS?

Mokiniams, turintiems ĮRS, gali būti sunku savarankiškai atlikti užduotis, sudarytas iš kelių etapų, kai reikia pereiti nuo vienos dalies prie kitos.

Rengdamas užduoties analizę, mokytojas užduotį ar veiklą suskirsto į mažesnius, mokiniui lengviau suprantamus ir įgyvendinamus etapus, pavyzdžiui, mokinsys turi papasakoti apie perskaitytą knygą. Mokytoja parengia užduoties analizę, įtraukia visus žingsnius, kurie padės mokiniui atlikti užduotį:

- nurodyti knygos autorių ir iliustratorių;
- rasti knygos pavadinimą;
- įvardyti veikėjus;
- nurodyti veiksmo vietą.

Kokių sunkumų patiriantiems ir kokio amžiaus mokiniams galėčiau taikyti šį metodą?

Užduoties analizės metodą taikomas siekiant pagerinti mokinio pažangą socialinės, komunikacijos, dėmesio ugdymo ir akademinės veiklos srityse.

Galima parengti užduoties analizę mokant gyvenimo įgūdžių (pavyzdžiui, valytis dantis, ruošti užkandžius, atsiskaityti prekybos centre). Kaip jau minėta anksčiau, užduoties analizė taikoma ugdant akademinis įgūdžius.

Empiriniais tyrimais įrodyta, kad užduoties analizės praktika taikoma vaikams nuo 3 iki 14 metų, turintiems ĮRS.

Kartais taikau užduočių ar veiklų kontrolinius sąrašus. Ar tai skiriasi nuo užduoties analizės?

Kontrolinis užduočių sąrašas ir užduoties analizė yra skirtingi metodai. Kontroliniame užduočių sąraše mokytojas pateikia užduočiai atlikti reikalingų veiksmų planą, tačiau mokinys gali rinktis užduotį atlikti jam patinkančia tvarka, pavyzdžiui, mokinys pagal pateiktą užduoties sąrašą turi išanalizuoti tekstą. Nurodytos trys veiklos:

- rasti tekste ir išsiaiškinti naujų žodžių prasmę;
- perskaityti tekstą;
- atsakyti į klausimus.

Mokinys gali pasirinkti koku būdu jis atliks veiklas. Svarbu, kad atlikęs užduotį pažymėtų „atlikta“.

Veikla	Atlikta
• Perskaityk tekstą	
• Atsakyk į klausimus	✓
• Perskaityk naujus žodžius ir jų paaiškinimus	
• Susipažink su naujais žodžiais	

2 pav. Kontrolinis užduočių sąrašas

Kokiose dar veiklose galėčiau taikyti užduoties analizę?

Užduoties analizė yra daugelio kitų įrodymais pagrįstų praktikų (pavyzdžiui, vaizdo modeliavimo, elgesio įgūdžių lavinimo) sudedamoji dalis.

Užduoties analizės metodą taip pat galime taikyti mokydami:

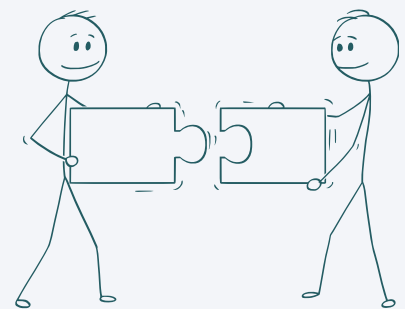
- planuoti veiklą;
- naudotis dienos tvarka;
- būtinų įgūdžių.

Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai gali naudoti šį metodą kaip diagnostinį įrankį, padedantį nustatyti mokinio trūkstamus įgūdžius.

Ar užduočių analizės rengimo būdai yra vienodi?

Nerasime dviejų vienodų mokinių, turinčių ĮRS, todėl rengiant užduoties analizę būtina atsižvelgti į kiekvieno mokinio stipriąsias ir silpnąsias savybes. Tarkime, jei mokinys, turintis ĮRS, geba savarankiškai skaityti, užduoties analizės etapus galime užrašyti, o neskaitančiam mokiniui kiekvieną žingsnį iliustruojame vaizdine medžiaga (pavyzdžiui, paveikslėliais ar nuotraukomis). Pravartu paminėti ir kitas galimybes, kaip antai: sukurti vaizdo įrašą, kuriame kitas asmuo pagal parengtą užduoties analizę atlieka konkrečią veiklą.

Kartais mokinį, turintį ĮRS, tam tikrų įgūdžių tikslingai mokyti ne per pamokas, t. y. dirbant individualiai (su mokytoju ar švietimo pagalbos specialistu). Tik išmokus naujo įgūdžio, būtina jį perkelti į natūralias mokymosi aplinkas, įsitikinti, kad mokinys gali svarankiškai įsitraukti į bendrą veiklą kartu su bendraamžiais ir pasiekti geresnių rezultatų.

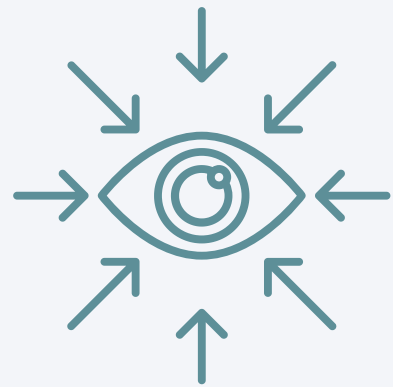
Į ką reikėtų atkreipti dėmesį rengiant užduoties analizę?

Svarbu žinoti užduoties analizės rengimo aspektus. Aprašant šio metodo etapus reikėtų:

- naudoti trumpus ir aiškius sakinius, vengti sudėtingų žodžių ir abstrakčių sąvokų;
- vizualinio pastoliavimo raiškai naudoti aukštos kokybės vaizdinę medžiagą – paveikslėlius, piešinius, padedančius mokiniui, turinčiam JRS, skaitomą tekstą sieti su jį supančia tikrove;
- teksto neperkrauti informacija.

Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į:

- šriftą, kuris neapsunkintų skaitymo;
- teksto spalvas, padedančias pamatyti tekste tai, kas svarbiausia mokiniui.

Kuo šis metodas naudingas mokytojui, švietimo pagalbos specialistui?

Šis metodas nereikalauja didelių finansinių investicijų, nes užduoties analizei parengti reikia minimalių išlaidų (pavyzdžiui, popieriaus, laminavimo voky).

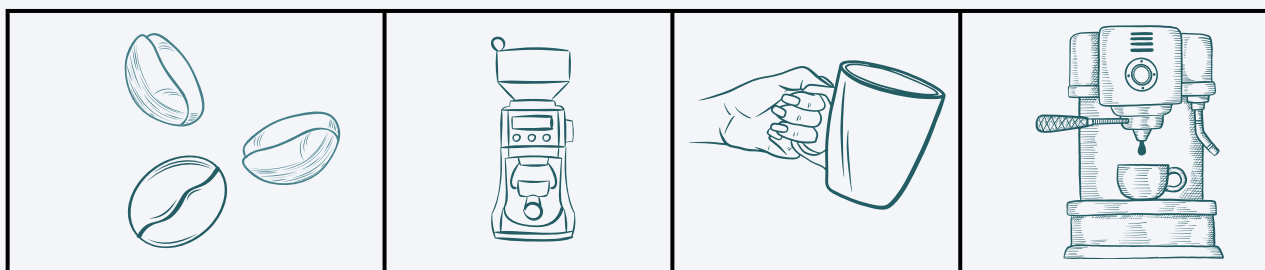
Tai universalus metodas, kurį mokytojai, švietimo pagalbos specialistai gali naudoti įvairiose ugdymo veiklose. Taikydami užduoties analizę, mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai išmoka elgsenos struktūravimo, t. y. įvardija atskirus užduoties veiksmus, juos jungia į visumą. Ši praktika padeda geriau apmąstyti veiklas, užduotis, parengti tikslinius pamokų planus, apmąstyti mokinių akademinį elgesį.

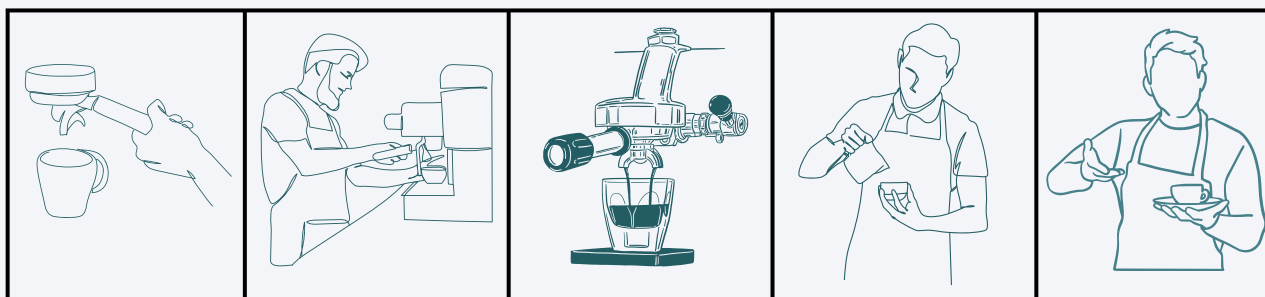

Nesu susipažinęs (-usi) su užduočių analizės rengimo praktika. Kaip pradėti?

Iš pradžių stebėkite aplinką ir žmonių atliekamas veiklas: galite kavinėje stebėti, kaip barista ruošia jums kavos puodelį. Pirmiausiai atkreipkite dėmesį į produktus bei priemones, kurios reikalingos paruošti kavą. Visus kavos ruošimo proceso etapus, t. y. baristos veiksmus, užsirašykite. Vėliau patikrinkite, ar kiekvienas žingsnis apibūdintas kaip nuoseklus elgesys, ar žingsniai tiksliai įvardyti ir aprašyti, ar kitam žmogui skaitant būtų lengva juos pakartoti. Kontrolinis klausimas jums: ar pagal aprašytą tvarką paruoštumėte kavos puodelį savarankiškai?

3a pav. Kavos ruošimui būtinos priemonės, produktai

3b pav. Baristos atliekami veiksmai

Tuomet pereikite prie akademinės užduoties rengimo (pavyzdžiui, tekstinio uždavinio sprendimo) ir įvardykite visus veiksmus, kuriuos mokinys turėtų atlikti. Juos surašykite.

Kaip individualizuoti užduoties analizę mokiniui, turinčiam ĮRS?

Svarbu žinoti, su kokiais sunkumais susiduria mokinys, turintis ĮRS, ar turi visus būtinus įgūdžius, reikalingus užduotims atlikti. Siekiant įvertinti, kokių įgūdžių trūksta, galima analizuoti turimus duomenis (pavyzdžiui, mokinio darbus, testus, pamokų stebėjimus ar mokytojo užrašus).

Trūkstamus įgūdžius įtraukiame į bendrą užduoties analizę arba jų mokome atskirai. Pavyzdžiui, prieš sprendžiant tekstinį uždavinį apie išleistus pinigus parduotuvėje, mokiniui būtina žinoti pinigų vertę. Prieš analizuodamas skaitomą tekstą, mokinys turi gebėti surasti pagrindinę informaciją:

- antraštes,
- schemas,
- paveikslėlius,
- raktinius žodžius ir t.t.

Ką daryti, jei taikant šį metodą mokinys, turintis ĮRS, pažangos nedaro?

Svarbu įsitikinti, ar mokiniui keliami tikslai ir uždaviniai yra realūs, apibrėžiami. Sprendimus apie mokinio, turinčio ĮRS, padarytą (nepadarytą) pažangą grindžiame surinktais duomenimis, lyginame rezultatus prieš metodo taikymą ir po. Jei mokinys daro pažangą, tai galima pereiti prie kito tikslinio įgūdžio mokymo. Jei ne, tuomet reikėtų atsakyti į šiuos klausimus:

Žingsniai	Taip	Ne
Ar tikslinis įgūdis buvo tinkamai apibrėžtas?		
Ar tikslinį įgūdį buvo galima stebėti, įvertinti?		
Ar užduotis buvo išanalizuota ir tinkamai apibūdinti visi žingsniai?		
Ar buvo parinktas tinkamas mokymo metodas atskiriems užduoties etapams mokytis?		
Ar užduočių analizė buvo įgyvendinta taip, kaip buvo suplanuota ir pateikta mokiniui?		
Ar mokinys, atlikęs užduotį, buvo skatinamas?		
Ar mokinys, įvaldęs įgūdį ar išmokęs tinkamai elgtis, buvo įvertintas ir pagirtas?		

4 pav. Įsivertinimo įrankis

II. UŽDUOTIES ANALIZĖS PLANAVIMAS, TAIKYMAS, STEBĖJIMAS

Mokytojo ir švietimo pagalbos specialisto pasirengimas taikyti užduoties analizę

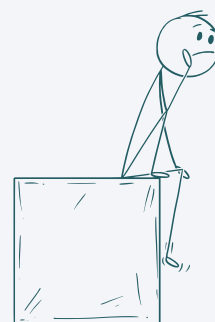
Savikontrolės klausimai padės nuspręsti, ar yra tinkamai pasirengta taikyti užduoties analizės metodą.

Ar visus veiksmus atlikome?

- Ivardijome trūkstamus įgūdžius (kokie?).
- Stebėdami tiesiogiai ar kitais būdais surinkome pradinis duomenis apie trūkstamus įgūdžius (kokias veiklas, užduotis atlikdamas mokinys patiria sunkumų?).
- Nustatėme tikslą arba rezultatą.
- Aiškiai numatėme tikslinį įgūdį (ką, kaip, kada mokinys darys per pamoką).
- Suformulavome uždavinį – kaip ir kada įgūdis bus įvaldytas (pavyzdžiui, mokinys savarankiškai kiekvieną pamoką (tarkime, 3 kartus per savaitę) atliks (pavyzdžiui, tris iš trijų teksto suvokimo užduočių).

Jei atsakymai į visus klausimus yra „taip“, tai jūs pasirengę planuoti ir taikyti šį metodą.

Jei atsakymas į bet kurį iš šių klausimų yra „ne“, tuomet pirma surinkite trūkstamą informaciją, o vėliau pradėkite planuoti procesą.

Mokytojui svarbu žinoti, kokie tikslai ir uždaviniai keliami tam tikrame konkrece. Mokydamiesi lietuvių kalbos ir literatūros dalyko 1-2 klasių mokiniai turi ne tik sklandžiai skaityti, bet ir suprasti grožinius (negržinius) tekstus, suvokti jų savitumą, reikšmę, tyrinėti tekstus ir juos vertinti. Mokinių skaitymo įgūdžiai taip pat turi būti pakankamai geri, kad pavyktų įgyvendinti šiuos uždavinius.

Prieš pradėdant supažindinti mokinius su nauja mokymosi medžiaga, svarbu žinoti mokinio, turinčio ĮRS, gebėjimus. Dažnai gerus skaitymo technikos įgūdžius turintis mokinys sudaro klaidingą įspūdį, nes gali neįveikti net elementariausių teksto suvokimo uždavinių. Todėl mokytojas turėtų atidžiai ir kruopščiai įvertinti, kokių įgūdžių mokinys neturi, ir jų išmokyti.

Rekomenduojama mokytojams, švietimo pagalbos specialistams ruošiantis pamokoms apgalvoti savo veiklas ir veiksmus, kuriuos jie atliks per pamokas, juos užsirašyti ir pasirengti uždavinių analizę. Vėliau pagal pasirengtą veiksmų planą galima parengti individualią mokinio, turinčio ĮRS, uždavinių analizę. Toliau pateikta mokytojo parengta darbo su knyga įgūdžių formavimo pirmoje klasėje uždavinių analizė.

Mokytojai, švietimo pagalbos specialistai gali parengti veiklą, kurios dažnai kartojasi pamokose, uždavinių analizės „paruoštukų“ (pavyzdžiui, klausimų ir atsakymų uždavinių analizę, ryšio tarp skirtingų pastraipų paieškos uždavinių analizę ir t. t.)

Mokytojo žingsniai	Pastebėjimai
1. <u>Sudominu</u> mokinius kokia nors įdomia detale apie knygą.	1. Sudominu. Kaip?
2. <u>Paklausiu</u> : „Kaip mes skaitome?“ <u>Prašau</u> mokinių parodyti, kaip reikia vartyti knygą.	2. Pasitikrinu, ar visi mokiniai geba tinkamai elgtis su knygomis.
3. <u>Paklausiu</u> : „Kur rasti autoriaus pavardę ar knygos pavadinimą?“ <u>Leidžiu</u> mokiniui (-iams) pasakyti arba parodyti autoriaus pavardę, knygos pavadinimą.	3. Pasitikrinu, ar mokiniai moka naudotis knyga, rasti informaciją.
4. <u>Užduodu</u> klausimą apie knygą (pavyzdžiui: „Pažvelkite į knygos viršelį. Kaip manote, apie ką bus ši knyga?“).	4. Pasitikrinu, ar mokinys geba numatyti, apie ką bus knyga.
5. <u>Susipažįstu</u> su knygos žodynu, <u>atrenku</u> svarbesnius žodžius, <u>aptariu</u> su mokiniais prieš pradėdant skaityti tekstą.	5. Pasitikrinu, ar jie geba rasti informaciją.
6. <u>Paklausiu</u> : „Kaip jums patinka skaityti? Tyliai ar garsiai?“. <u>Leidžiu</u> mokiniui (-iams) rinktis, kaip jie nori skaityti tekstą (tyliai ar garsiai).	6. <u>Leidžiu</u> mokiniams pasirinkti, skaityti balsu ar tyliai.
7. <u>Leidžiu</u> mokiniui (-iams) perskaityti tekstą savarankiškai arba naudojant pagalbines priemones.	7. Pasitikrinu, ar mokiniai, naudodami reikiamas priemones, geba savarankiškai perskaityti tekstą.
8. <u>Pasitikrinu</u> , ar visi mokiniai įsitraukia į skaitymo veiklą.	8. Pasitikrinu, ar visi mokiniai įsitraukia į skaitymo veiklą.
9. Perskaičius tekstą, <u>kviečiu</u> mokinį (-ius) patvirtinti spėjimą. <u>Paklausiu</u> : „Mes manėme, kad tekstas bus apie _____. Ar mes buvome teisūs?“.	9. Įsitikinu, ar mokiniai geba samprotauti.

10. <u>Užduodu</u> teksto suvokimo klausimus apie pagrindinius veikėjus.	10. Įsitikinu, ar mokiniai įvardija bent vieną tekste paminėtą veikėją.
11. <u>Užduodu</u> teksto suvokimo klausimus apie veiksmo vietą.	11. Įsitikinu, ar mokiniai geba įvardyti veiksmo vietą.
12. <u>Paraginu</u> mokinius iliustruoti perskaitytą knygos ištrauką.	12. Įsitikinu, kad mokiniai įvairiais būdais gali paaiškinti, apie ką buvo skaityta knyga.
13. <u>Paraginu</u> mokinius poroje pasidalinti informacija apie perskaitytą tekstą.	13. Įsitikinu, kad mokiniai geba dalintis informacija.
14. <u>Kviečiu</u> mokinius įsivertinti, kaip sekėsi, ką sužinojo skaitydami.	14. Pasitikrinu, ar mokiniai geba įsivertinti.

5 pav. Mokytojo parengta užduoties analizė

Kai mokytojas sudaro pamokos užduoties analizę, toliau galima rengti mokinio, turinčio ĮRS, individualią užduoties analizę ir atsižvelgti į mokinio poreikius. Tarkime, mokiniui, turinčiam ĮRS, sunku suprasti tekstą, jame pateiktą informaciją. Mokinio pasiekimai yra slenkstinio lygio. Siekiant geresnių akademinų rezultatų ir atsižvelgus į atnaujintų programų 1–2 klasių koncentraciją, formuluojami tikslai ir uždaviniai.

Tikslas – įtvirtinti mokinio teksto suvokimo įgūdžius.

Uždavinys – mokinys savarankiškai (6 iš 8 kartų per savaitę) 80 % tikslumu turi atlikti šias veiklas:

- atsakyti į klausimus apie teksto turinį;
- perskaityti antraštes, schemas, paveikslėlius;
- nuspėti, apie ką bus knyga.

Toliau pateikta pilna teksto suvokimo užduoties analizė, kartu įtraukta ir savianalizės strategija. Mokinys pažymi, koku būdu jis atliko užduotį: savarankiškai ar su pagalba.

Prieš skaitymą	Prieš skaitymą	Atlikau savarankiškai	Su pagalba
<ul style="list-style-type: none"> Parodyk (perskaityk) knygos pavadinimą. 	<ul style="list-style-type: none"> Parodyk (perskaityk) knygos pavadinimą. 		
<ul style="list-style-type: none"> Spėk, apie ką bus ši knyga. 	<ul style="list-style-type: none"> Spėk, apie ką bus ši knyga. 		
<ul style="list-style-type: none"> Rask tekste paryškintus naujus žodžius, išsiaiškink prasmę. 	<ul style="list-style-type: none"> Rask tekste paryškintus naujus žodžius, išsiaiškink prasmę. 		
<ul style="list-style-type: none"> Jei reikia, pasirink pagalbines priemones. 	<ul style="list-style-type: none"> Jei reikia, pasirink pagalbines priemones. 		
<ul style="list-style-type: none"> Skaityk tekstą (tyliai arba garsiai). 	<ul style="list-style-type: none"> Skaityk tekstą (tyliai arba garsiai). 		
<ul style="list-style-type: none"> Tekste pažymėk (pieštuku arba spalvota lipnia juostele) svarbiausias detales (veikėją, vietą, laiką). 	<ul style="list-style-type: none"> Tekste pažymėk (pieštuku arba spalvota lipnia juostele) svarbiausias detales (veikėją, vietą, laiką). 		
<ul style="list-style-type: none"> Pasitikrink savo spėjimą apie tekstą. Tu buvai teisus ar suklydai? 	<ul style="list-style-type: none"> Pasitikrink savo spėjimą apie tekstą. Tu buvai teisus ar suklydai? 		
<ul style="list-style-type: none"> Atsakyk į klausimą apie veikėją (-us). 	<ul style="list-style-type: none"> Atsakyk į klausimą apie veikėją (-us). 		
<ul style="list-style-type: none"> Atsakyk į klausimus apie veiksmo vietą. 	<ul style="list-style-type: none"> Atsakyk į klausimus apie veiksmo vietą. 		

<ul style="list-style-type: none"> Nupiešk (ilustruok) paveiksluką apie perskaitytą tekstą. 	<ul style="list-style-type: none"> Nupiešk (ilustruok) paveiksluką apie perskaitytą tekstą. 		
<ul style="list-style-type: none"> Papasakok draugui apie savo piešinį arba tai, ką parašei. 	<ul style="list-style-type: none"> Papasakok draugui apie savo piešinį arba tai, ką parašei. 		
<ul style="list-style-type: none"> Įsivertink, kaip sekėsi atlikti užduotį. 	<ul style="list-style-type: none"> Įsivertink, kaip sekėsi atlikti užduotį. 		

6 pav. Mokytojo parengta užduoties analizė

Pradiniame ugdyme daug dėmesio skiriame grožinių, negrožinių ir medijų tekstų supratimui, tekstų tyrinėjimui ir vertinimui. Taip pat siekiame, kad mokiniai gebėtų tekste rasti ir apibūdinti kūrinio veikėjus, vietą, laiką. Mokiniai, turintys ĮRS, skaitydami dažnai linkę nukreipti dėmesį į detales. Galima parengti užduoties analizę, kuria naudodamiesi mokiniai galės tinkamai išanalizuoti panaudotą informaciją nenukrypdami į detales.

Klausimas	Taisyklė	Vizualinis pastiprinimas
Kas?	Kas yra veikėjas?	
Ką veikia?	Ką veikėjas daro?	
Kada?	Kada vyksta veiksmas (paros laikas, metų laikas)?	
Kur?	Kokia tai vieta?	
Kodėl?	Kodėl ir kokia veiksmo priežastis?	

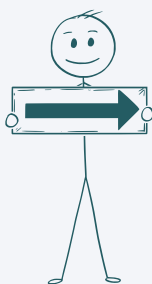
7 pav. Informacijos apie tekstą rinkimo užduoties analizė

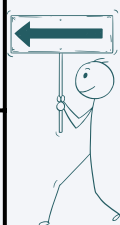
Mokiniai, turintys JRS, skaitydami tekstus yra linkę dažniau nukreipti dėmesį į detales, ypač jei mokinį tekstas sudomina. Tai sunkina mokinio gebėjimą:

- perprasti skaitomo teksto esmę;
- apibendrinti;
- įtraukti detales į platesnį kontekstą;
- perkelti dėmesį nuo vienos detalės prie kitos;
- nukreipti mintis į naują veiklą, kol neatlikta prieš tai pradėta užduotis.

Tokiems mokiniams galima paruošti individualią užduoties analizę įtraukiant ir savireguliacijos (savistabos) strategijas.

Žingsniai	Vizualinis pastiprinimas	Atlikta
• Rask pagrindinius veikėjus		
• Rask veikėjų išorės, būdo aprašymus		
• Išskirk veikėjo mintis	<p>→ the ground or stays iverse is vast, and you ; also beautiful. You a ; nothing bigger than yc t of something that ma most of your time. Tal 'e a blog post. Make a</p>	
• Išskirk veikėjo žodžius	<p>→ the ground or stays iverse is vast, and you ; also beautiful. You a ; nothing bigger than yc t of something that ma most of your time. Tal 'e a blog post. Make a</p>	
• Rask veikėjų pokalbį	<p>→ the ground or stays iverse is vast, and you ; also beautiful. You a ; nothing bigger than yc t of something that ma most of your time. Tal 'e a blog post. Make a</p>	

8 pav. Informacijos apie teksto veikėjus rinkimo užduoties analizė

PLANAVIMAS

Jei mokinys, turintis JRS, negali atlikti tam tikros veiklos, būtina nustatyti trūkstamus įgūdžius ir pradėti jų mokytį. Pavyzdžiui, mokytojas nori, kad mokinys savarankiškai kompiuteryje rastų užduotį ir ją atliktų. Mokytojas pirma turėtų įsitikinti, ar mokinys geba savarankiškai prisijungti prie kompiuterio ir rasti reikiamą informaciją.

Jei mokinys neturi šių įgūdžių, tuomet atskirai mokome prisijungimo prie kompiuterio žingsnių ir tik vėliau – savarankiškos užduoties atlikimo žingsnių.

Žingsniai be vizualinio pastiprinimo	Žingsniai su vizualiniu pastiprinimu
<ul style="list-style-type: none"> • Paspausk mygtuką – įjunk kompiuterį 	<ul style="list-style-type: none"> • Paspausk mygtuką – įjunk kompiuterį
<ul style="list-style-type: none"> • Kompiuterio darbastalyje surask segtuvą „Skaitymas“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Kompiuterio darbastalyje surask segtuvą „Skaitymas“
<ul style="list-style-type: none"> • Atidaryk segtuvą, rask nuorodą 	<ul style="list-style-type: none"> • Atidaryk segtuvą, rask nuorodą
<ul style="list-style-type: none"> • Paspausk nuorodą 	<ul style="list-style-type: none"> • Paspausk nuorodą

9 pav. Prisijungimo prie užduoties kompiuterio darbastalyje žingsniai

Tikslinio įgūdžio sudedamųjų dalių nustatymas

Svarbu išanalizuoti tikslinio įgūdžio žingsnius (ką mokinys turi atlikti) ir juos visus surašyti eilės tvarka. Surašomi visi užduoties analizės žingsniai, reikalingi atlikti savarankišką darbą kompiuteryje.

Žingsniai	Savarankiškai	Su pagalba
<ul style="list-style-type: none">Įjunk kompiuterį		
<ul style="list-style-type: none">Darbastalyje susirask segtuvą su nuoroda		
<ul style="list-style-type: none">Atsidaryk nuorodą		
<ul style="list-style-type: none">Atsidaryk programą		
<ul style="list-style-type: none">Įrašyk savo vardą		
<ul style="list-style-type: none">Įvesk savo slaptažodį		
<ul style="list-style-type: none">Prisijungęs atlik užduotį Nr. 1Perskaityk tekstąPažymėk teisingus atsakymus		
<ul style="list-style-type: none">Išsaugok		
<ul style="list-style-type: none">Uždaryk programą		

10 pav. Teksto suvokimo užduoties atlikimo kompiuteryje analizė

Lentelėje (10 pav.) užduoties analizė pateikta kartu su mokinio įsivertinimu (atlikta savarankiškai ar su pagalba). Svarbu kiekvieną žingsnį fiksuoti kaip atskirą veiksmą atsižvelgiant į besimokančiojo poreikius.

TAIKYMAS

TRYS PAGRINDINIAI UŽDUOTIES ANALIZĖS TAIKYMO BŪDAI

Mokytojai, švietimo pagalbos specialistai vertina ir žino mokinio, turinčio ĮRS, gebėjimus ir poreikius. Priklausomai nuo jų mokytojai gali rinktis vieną iš užduoties analizės būdų:

- pirmaeigį elgsenos struktūrinimą (angl. forward chaining);
- atgalinį elgsenos struktūrinimą (angl. backward chaining);
- visos užduoties pateikimą (angl. total task presentation).

Pirmaeigio elgsenos struktūrinimo būdas

Taikant pirmaeigį elgsenos struktūrinimą pirmiausia yra numatomi ir eilės tvarka surašomi visi žingsniai (veiksmų grandinė) konkrečiai veiklai atlikti. Mokyti pradedama nuo pirmojo (veiksmų grandinės) žingsnio.

Šis metodas dažniausiai taikomas ugdant mokinio funkcinius įgūdžius, tačiau lengvai galima pritaikyti ir akademinėse veiklose (pavyzdžiui, kai vaikas negeba savarankiškai atsakyti į teksto suvokimo klausimus).

Žingsniai:

- Savarankiškas teksto suvokimo darbas (veikla) suskirstomas (-a) į žingsnius.
- Mokytojas parodo, kaip atlikti pirmąjį žingsnį (veiksmą), leidžia mokiniui atlikti pirmąjį žingsnį (veiksmą).
- Jei mokiniui pavyksta atlikti šį žingsnį (veiksmą), tuomet jis pagiriamas ar paskatinamas, jei ne – suteikiama pagalba. Mokiniui įvaldžius šį veiksmą, pereinama prie antrojo žingsnio (veiksmo).
- Mokytojas nepamiršta žodžiu ar gestu paskatinti mokinio.

Žingsniai	Veiksmai
1 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Perskaityk ištrauką garsiai arba tyliai (būtina atsižvelgti į sąlygas)
2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Rask pagrindines ištraukos detales ar informaciją
3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Išsiaiškink, ar supratai užduotą klausimą
4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Sugalvok atsakymą remdamasis ištraukoje pateikta informacija
5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Patikrink atsakymą ištraukoje

11 pav. Teksto suvokimo klausimų atsakymo užduoties analizė

Galimi du pirmaeigio elgesio struktūrinimo pateikimo būdai: be vizualinio pastiprinimo ir su vizualiniu pastiprinimu.

Be vizualinio pastiprinimo	Su vizualiniu pastiprinimu
1. Garsiai ar tyliai perskaityk teksto ištrauką	1. Garsiai ar tyliai perskaityk teksto ištrauką
2. Rask pagrindines ištraukos detales ar informaciją	2. Rask pagrindines ištraukos detales ar informaciją
3. Išsiaiškink, ar supranti užduotą klausimą	3. Išsiaiškink, ar supranti užduotą klausimą

12 pav. Du pirmaeigio elgesio struktūrinimo būdai

Mokytojo savikontrolės klausimai, taikant pirmaeigio elgsenos struktūrinimo būdą

Klausimai	Taip	Ne
Ar paraginau mokinį atlikti pirmąjį žingsnį?		
Ar paskatinau mokinį atlikti pirmąjį žingsnį?		
Ar stebėjau mokinį atliekant visus žingsnius?		
Ar mokiniui įvalžius pirmąjį žingsnį įtraukiau naują žingsnį?		

13 pav. Mokytojo savikontrolės klausimai, taikant pirmaeigio elgsenos struktūrinimo būdą

Atgalinio elgsenos struktūrinimo būdas

Atgalinio elgsenos struktūrinimo būdas tinka ne visiems mokiniams ir ne visose akademinėse veiklose. Būtina atsižvelgti į individualius mokinio poreikius. Taikant atgalinį elgsenos struktūrinimą paskutinio veiksmų grandinės žingsnio mokoma pirma.

Atgalinis elgsenos struktūrinimas pradedamas nuo žingsnių (veiksmų grandinės) konkrečioje veikloje planavimo. Paskutinis žingsnis pažymimas kaip pirmas, priešpaskutinis žingsnis kaip antras ir t. t. Pavyzdžiui, mokant mokinį plauti rankas, prieš išjungiant vandenį įvirtinamas paskutinis žingsnis – rankų nusausinimas popieriniu rankšluosčiu. Mokiniui, turinčiam ĮRS, įsisavinus vieną žingsnį, mokoma ankstesnio žingsnio.

Žingsniai	Veikla
1 žingsnis	Apibendriname pasaką apie Pelenę. Pasakojame: Pelenė buvo mergaitė. Krikštamotė Pelenei padėjo patekti į puotą, ten ji sutiko princą. Vidurnaktį Pelenė paliko puotą, pametė krištolinę kurpaitę. Princas surado Pelenę. Ją vedė. Jie ilgai ir laimingai gyveno.
2 žingsnis	Mokiniui išmokus apibendrinti pasaką, supažindiname su pasakos pagrindiniais veikėjais. Mokiniui sakome: aptarkime pagrindinius veikėjus – kas yra pagrindinis veikėjas pasakoje apie Pelenę? Padedame mokiniui atsakyti į klausimą. Modeliuojame (Pelenė). Galime paklausti: kur Pelenė gyveno? Kas nutiko puotoje?
3 žingsnis	Mokiniui įvardijus pagrindinius veikėjus, detales, pereiname prie pasakos sekos aptarimo. Pavyzdžiui, klausiamo mokinio apie tai, kas vyko pasakos pradžioje. Modeliuojame: pradžioje Pelenės pamotė ir jos dukros skriaudė Pelenę. Toliau klausiamo apie tai, kas nutiko pasakos viduryje. Modeliuojame: Pelenė atvyko į puotą. Ten ji sutiko princą. Tada klausiamo, kas nutiko pasakos pabaigoje. Modeliuojame: Pelenė pametė kurpaitę. Princas rado Pelenę ir ją vedė. Jie ilgai ir laimingai gyveno.
4 žingsnis	Kartu su mokiniu paskaitome lengvesnę pasakos „Pelenė“ versiją. Skatiname mokinį atidžiai klausytis ir įsitraukti į skaitymą. Skaitydami knygą užduodame klausimus ir patikriname, ar mokinys teisingai suprato pasaką.

14 pav. Atgalinio elgsenos struktūrinimo būdas

Mokytojo savikontrolės klausimai, taikant atgalinio elgsenos struktūrinimo būdą

Klausimai	Taip	Ne
Ar parodžiau mokiniui kaip atlikti paskutinį žingsnį?		
Ar paraginau mokinį atlikti paskutinį žingsnį?		
Ar paskatinau mokinį jam atlikus paskutinį žingsnį?		
Ar mokiniui išmokus paskutinį žingsnį pateikiau prieš tai einantį žingsnį?		

15 pav. Mokytojo savikontrolės klausimai, taikant atgalinio elgsenos struktūrinimo būdą

Visos užduoties pateikimo būdas

Atlikdamas visą užduotį, mokinys, turintis ĮRS, kiekviename žingsnyje yra pastiprinamas, o užbaigęs užduotį – veiksmingiausiai pastiprinamas. Pavyzdyje, kaip plaunamos rankos, mokinys po kiekvieno žingsnio raginamas ir skatinamas, o paskutiniame žingsnyje jis veiksmingiausiai pastiprinamas. Kai kurie tyrėjai nurodo, kad tam tikroms negalių ar sutrikimų turinčių mokinių grupėms visos užduoties analizė yra veiksmingiausia praktika, panaši į tas, kurios stebimos atliekant kasdienės rutinos veiksmus.

Pasirengimas skaityti:

Mokiniui parodomas tekstas, kuriame jis:

- randa teksto pavadinimą;
- apžiūri iliustracijas, jei tokios yra;
- susipažįsta su sąvokomis ir nežinomais žodžiais;
- perskaito teksto suvokimo klausimus.

1 žingsnis. Teksto skaitymas.

- Mokinys skaito tekstą (tyliai arba garsiai). Atsižvelgiama į jo skaitymo lygį ir pasirinkimą.
- Mokinys skaito savo pasirinktu tempu ir, jei reikia, tekstą seka pirštu arba kitais pagalbinais skaitymo įrankiais.
- Prireikus mokytojas pasiūlo pagalbą (pavyzdžiui, perskaito kokias nors teksto dalis).

2 žingsnis. Pagrindinių teksto detalių (informacijos) paieška.

- Mokinys tekste randa svarbias detales, faktus, padedančius atsakyti į klausimus.
- Mokinys tekste pabraukia arba paryškina svarbias detales, faktus.
- Mokinys vizualiai susistemina informaciją grafinėse tvarkyklėse.

3 žingsnis. Klausimo suvokimas.

- Mokinys kiekvieną teksto suvokimo klausimą garsiai perskaito.
- Mokiniui skiriama laiko klausimo nagrinėjimui ir suvokimui.

4 žingsnis. Atsakymo formulavimas.

- Mokinys galvoja, kaip atsakyti į klausimą, prisimena svarbią informaciją iš teksto.
- Mokinys savais žodžiais pasako išsamų atsakymą.

5 žingsnis. Atsakymo tikrinimas.

- Mokinys skaito tekstą, ieško ir randa konkrečią informaciją, patvirtinančią jo atsakymą.
- Mokinys palygina savo atsakymą su tekste pateikta informacija ir įsitikina, ar atsakymas tikslus.

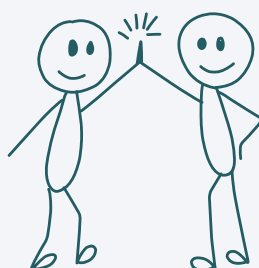
Po skaitymo:

- Už užduoties atlikimą ir pastangas atsakant į klausimus mokinys teigiamai pastiprinamas, pavyzdžiui, pagiriamas konkretus jo elgesys arba duodamas pageidaujamas daiktas.
- Mokinys pagiriamas už teisingus atsakymus, aptariamos klaidos ar sritys, kurias reikia tobulinti.
- Prireikus mokytojas taiko papildomas pastoliavimo priemones, paaiškina arba iš naujo moko.

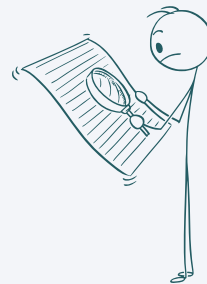
Mokytojo savikontrolės klausimai, taikant visos užduoties pateikimo būdą

Klausimai	Taip	Ne
Ar paraginau mokinį atlikti pirmąjį žingsnį?		
Ar paskatinau atlikus pirmąjį žingsnį?		
Ar pagyriau mokiniui atlikus visus žingsnius?		
Ar aptariau rezultatus mokiniui įvaldžius visus žingsnius?		

16 pav. Mokytojo savikontrolės klausimai, taikant visos užduoties pateikimo būdą

STEBĖJIMAS

Taikant užduoties analizę būtina:

- rinkti duomenis ir analizuoti, nuspręsti, ar reikia ką nors koreguoti;
- rinkti informaciją apie pastoliavimo poreikį;
- fiksuoti mokinio pažangą.

Jeigu surinkti duomenys rodo, kad mokinys daro pažangą, tai mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai toliau taiko šį metodą. Mokytojai gali apsvarstyti galimybę apie užduočių analizės naudojimą naujiems tiksliniams įgūdžiams ar elgesiui mokytis.

Jei mokinys nedaro pažangos, pirmiausia galima atsakyti į anksčiau paminėtus kontrolinius klausimus ir įvertinti, ar visi žingsniai buvo tinkamai išanalizuoti ir įgyvendinti.

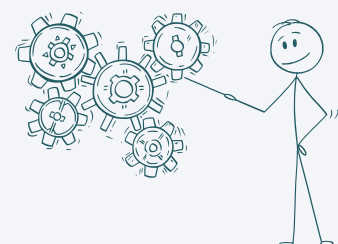
EKSPERIMENTO ATLIKIMO UŽDUOTIES ANALIZĖ

Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai gali parengti gamtamokslinio tyrimo užduoties analizę, kuri padės mokiniui, turinčiam ĮRS, suprasti, kas yra tyrimas, jo atlikimo etapus, formuoti probleminį klausimą, susijusį su tyrimu, kelti hipotezę, planuoti tyrimą, jį atlikti, analizuoti gautus rezultatus ir formuluoti išvadas. Anksčiau minėta, kad labai svarbu įvertinti, ar mokinys turi visus reikiamus įgūdžius. Tarkime, kad mokytojas sugalvoja atlikti eksperimentą apie burbulų skysčio gaminimą. Tam, kad mokinys galėtų atlikti šį eksperimentą, svarbu įvertinti, ar jis suvokia masės matavimo vienetus, supranta sąvokas (litras (l), mililitras (ml)). Jei mokinys, turintis ĮRS, jų nežino, tai mokytojas pirmiausia moko masės matavimo vienetų ir tik vėliau pereina prie eksperimento atlikimo eigos.

Kai kuriems mokiniams, turintiems ĮRS, galbūt reikės atskirai parengti papildomų užduoties analizės pavyzdžių pagal skirtingas eksperimento dalis.

Žingsniai be vaizdinio pastiprinimo	Žingsniai su vaizdiniu pastiprinimu
Paimk ir pasverk 0,93 g valgomosios druskos	Paimk ir pasverk 0,93 g valgomosios druskos
Suberk į indelį	Suberk į indelį
Paimk ir pasverk 3 g krakmolo	Paimk ir pasverk 3 g krakmolo
Suberk į tą patį indelį	Suberk į tą patį indelį
Paimk ir pasverk 1,3 g cukraus	Paimk ir pasverk 1,3 g cukraus
Suberk į tą patį indelį	Suberk į tą patį indelį
Paimk kolbą, į matavimo indelį įpilk 83 ml distiliuoto vandens, supilk į kolbą	Paimk kolbą, į matavimo indelį įpilk 83 ml distiliuoto vandens, supilk į kolbą
Į matavimo indelį įpilk 13 ml indų ploviklio, paimk kitą kolbą ir supilk skystį	Į matavimo indelį įpilk 13 ml indų ploviklio, paimk kitą kolbą ir supilk skystį
Į matavimo indelį įpilk 5 ml glicerino, paimk kitą kolbą ir supilk skystį	Į matavimo indelį įpilk 5 ml glicerino, paimk kitą kolbą ir supilk skystį
Į indelį su sausosiomis medžiagomis iš kolbų supilk distiliuotą vandenį, gliceriną, indų ploviklį	Į indelį su sausosiomis medžiagomis iš kolbų supilk distiliuotą vandenį, gliceriną, indų ploviklį
Viską sumaišyk	Viską sumaišyk
Pūsk burbulus	Pūsk burbulus

17 pav. Praktinės veiklos eksperimento atlikimo užduoties analizė

Eksperimento atlikimo užduoties analizės pritaikymas be paveikslėlių	Eksperimento atlikimo užduoties analizės pritaikymas su paveikslėliais
Atlik eksperimentą pagal pateiktą seką	Atlik eksperimentą pagal pateiktą seką
Užpildyk lentelę (pavyzdžiui, stebėjimo duomenų lentelėje surašyk duomenis)	Užpildyk lentelę (pavyzdžiui, surašyk duomenis lentelėje)
Dalyvauk pamokoje – kelk ranką ir atsakyk į klausimus	Dalyvauk pamokoje – kelk ranką ir atsakyk į klausimus
Palygink ir sugrupuok (pavyzdžiui, surašyk grafinėje tvarkyklėje)	Palygink ir sugrupuok (pavyzdžiui, surašyk grafinėje tvarkyklėje)
Pasidalink informacija su draugu – jam papasakok	Pasidalink informacija su draugu – jam papasakok
Sugalvok ką nors naujo apie stebėtą objektą	Sugalvok ką nors naujo apie stebėtą objektą
Pasitikrink, ar atlikai visas užduotis	Pasitikrink, ar atlikai visas užduotis

18 pav. Eksperimento atlikimo užduoties analizė, pritaikyta žemesniųjų klasių mokiniams. Parengta pagal Mc Addy, McCammony, Janny Root, Taryn Wade (2021)

Atlikdami eksperimentą apie žmogaus kraują mokiniai gali išsiaiškinti kraujo sandarą ir funkcijas. Toks eksperimentas yra labai konkretus, naudojami vaizdiniai simboliai, modeliai padeda lengviau suprasti, kaip kraujas veikia organizme.

Uždavinys:

- pro mikroskopą apžiūrėti žmogaus kraujo tepinėlį;
- išanalizuoti kraujo sandarą;
- aptarti funkcijas.

Mokytojas pagal mokinio, turinčio JRS, galimybes ir poreikius gali parengti užduoties analizę.

Eksperimento darbo eigos aprašymas	Eksperimento atlikimo užduoties analizė be paveikslėlių	Eksperimento atlikimo užduoties analizė su paveikslėliais
<u>Susipažink</u> su teorine medžiaga	Tyliai <u>perskaityk</u> tekstą apie žmogaus kraują (psl.,.....)	Pasiklausyk teksto įrašo apie žmogaus kraują
<u>Pasiruošk</u> darbui su mikroskopu	<u>Pažiūrėk</u> vaizdo įrašą apie mikroskopą. <u>Prisimink</u> mikroskopo dalis. Vaizdo įrašė įvardytas mikroskopo dalis <u>pažymėk</u> užduočių lape.	<u>Pažiūrėk</u> vaizdo įrašą apie mikroskopą. Užduočių lape <u>pažymėk</u> mikroskopo dalis.
Pro mikroskopą <u>apžiūrėk</u> žmogaus kraujo tepinėlių, <u>rask</u> kraujo ląsteles, jas <u>nusipiešk</u> . Piešinyje <u>pažymėk</u> : a) eritrocitus, b) leukocitus.	Pro mikroskopą <u>apžiūrėk</u> žmogaus kraujo tepinėlių, <u>rask</u> kraujo ląsteles; jas sąsiuvinyje <u>nupiešk</u> , <u>užrašyk</u> jų pavadinimus: a) eritrocitai, b) leukocitai.	Pro mikroskopą <u>apžiūrėk</u> žmogaus kraujo tepinėlių. <u>Nupiešk</u> sąsiuvinyje kraujo ląstelę.
Remdamasis teorine medžiaga <u>apibūdink</u> kraujo ląsteles, plokšteles, jų ypatybes, atliekamas funkcijas <u>surašyk</u> į lentelę	Remdamasis tekstu apie kraujo ląsteles ir plokšteles, lentelėje <u>surašyk</u> ląstelių ir plokštelių ypatybes ir funkcijas	<u>Surūšiuok</u> ląstelių funkcijas ir ypatybes
<u>Pažiūrėk</u> pro mikroskopą į žmogaus kraujo tepinėlių, <u>rask</u> leukocitus, <u>surašyk</u> jų rūšis ir <u>užpildyk</u> lentelę	Pro mikroskopą <u>apžiūrėk</u> žmogaus kraujo tepinėlio vaizdą, <u>rask</u> leukocitus, leukocitų rūšis <u>surašyk</u> lentelėje	Pro mikroskopą <u>apžiūrėk</u> žmogaus kraujo tepinėlių. <u>Surūšiuok</u> leukocitus pagal rūšį.
<u>Suformuluok</u> apibendrintą išvadą apie kraujo sandarą ir atliekamas funkcijas	<u>Sugalvok</u> apibendrintą išvadą apie kraujo sandarą ir atliekamas funkcijas ir jas <u>užrašyk</u> sąsiuvinyje	Sąsiuvinyje piešiniu <u>pavaizduok</u> pamokos temą

19 pav. Eksperimento atlikimo užduoties analizė

III. APIBENDRINIMAS

Užduoties analizė – tai mokymo metodas, kurį mokytojai, švietimo pagalbos specialistai gali naudoti dirbdami ne tik su mokiniais, turinčiais ĮRS, bet ir neurotipiškais mokiniais. Šio metodo taikymas padeda struktūruoti užduotį ir mokymosi procesą.

Užduoties analizės taikymas pagerina mokinių, turinčių ĮRS, sudėtingų užduočių supratimą, nes užduotis suskirstoma į mažesnius, lengviau įveikiamus etapus, moko naujų akademinių įgūdžių.

Užduoties analizė, papildyta vizualine medžiaga, tokia kaip įvairios schemas, diagramos, nuotraukos ir paveikslėliai, padeda mokiniams, turintiems ĮRS, stebėti savo pačių ugdymosi procesą, išlaikyti dėmesį atliekant užduotį. Parengtą užduoties analizę galima pakartoti, nes mokinys gali savarankiškai praktikuoti ir įtvirtinti savo žinias, o tai skatina mokinio aktyvumą ir motyvuoja.

Užduočių analizė padeda mokiniams stebėti ir vertinti savo mokymosi procesą, nurodo aiškias veiklos kryptis, pagerina užduočių atlikimą ir dėstomo dalyko supratimą, palengvina naujų įgūdžių įgijimą bei mokinių, turinčių ĮRS, įtrauktį.

LITERATŪRA

1. Baker, J.N., Rivera, C., Devine, S.M., Mason, L., (2019). Creating a Task - Analysis for Teaching Emergent literacy Skills to Students with Autism, *The Journal of Special Education*, 54(30), 166–172. <https://doi.org/10.1177/1053451218767907>
2. Browder D., Thompson J., Fallin K., Allison, C. (2015). Alternate Achievement Literacy. Prieiga per internetą: <https://cresa.fpg.unc.edu/resources/literacy-instruction-high-school-students-asd>
3. Intriligator, J. (2022). Multidimensional Task Analysis (MTA): A New Design Method for Human Factors Practitioners. *Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society Annual Meeting*, 66(1), 2229–2233. Multidimensional Task Analysis (MTA): A New Design Method for Human Factors Practitioners (sagepub.com). Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1177/1071181322661534>
4. Kagohara, M., Sigafos, J., Achmadi D., O'Reilly M., Lancioni G., (2012). Teaching children with autism spectrum disorders to check the spelling of words. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 6(1), 304–310. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2011.05.012>
5. Lapin, K. (2014). Sąveikos maketavimas ir užduočių analizė. Prieiga per internetą: http://web.vu.lt/mif/k.lapin/files/2014/03/6_HTA_ir_saveikos_maketavimas_2014.pdf
6. McConomy M.A., Root J., and Wade, T. (2021). Using Task Analysis to Support Inclusion and Assessment in the Classroom. *The Journal of Special Education*, 54(6), 414–422. <https://doi.org/10.1177/00400599211025565>
7. Sičiūnienė, V., Toleikytė, N., (2017). Ar pakankamas mokytojų dėmesys mokant žemus pasiekimus turinčius mokinius skaitymo strategijų? *Pedagogika*. Nr. 3, 37–53.
8. Terminų žodynas (2020). Prieiga per internetą: https://www.kitoksvaikas.lt/wp-content/uploads/2020/07/English-Lithuanian-Translation-of-Terms_200304.pdf
9. Toleikytė, N. (2014). Skaitymo strategijų mokymas(is). *Gimtasis žodis*. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2014~1407395612876/J.04~2014~1407395612876.pdf>
10. Wong, C., Odom, S.M., Hume, K., Cox, A.W., Fettig, A., Kucharczyk, S., Schultz, T., R., Evidence-Based Practices for Children, Youth, and Young Adults with Autism Spectrum Disorder. Prieiga per internetą: <https://autismpdc.fpg.unc.edu/sites/autismpdc.fpg.unc.edu/files/2014-EBP-Report.pdf>